

Leefkinderen en leeskinderen

Hoe krijgen we ook de leefkinderen aan het lezen?

Conferentie begrijpend lezen 2025
Samen bouwen aan een leescultuur
5 februari 2025

Lieke Leenhouts (IKC Regenboog, Middelburg)
Hilde Kooiker (HZ University of Applied Sciences)

h.s.kooiker@hz.nl

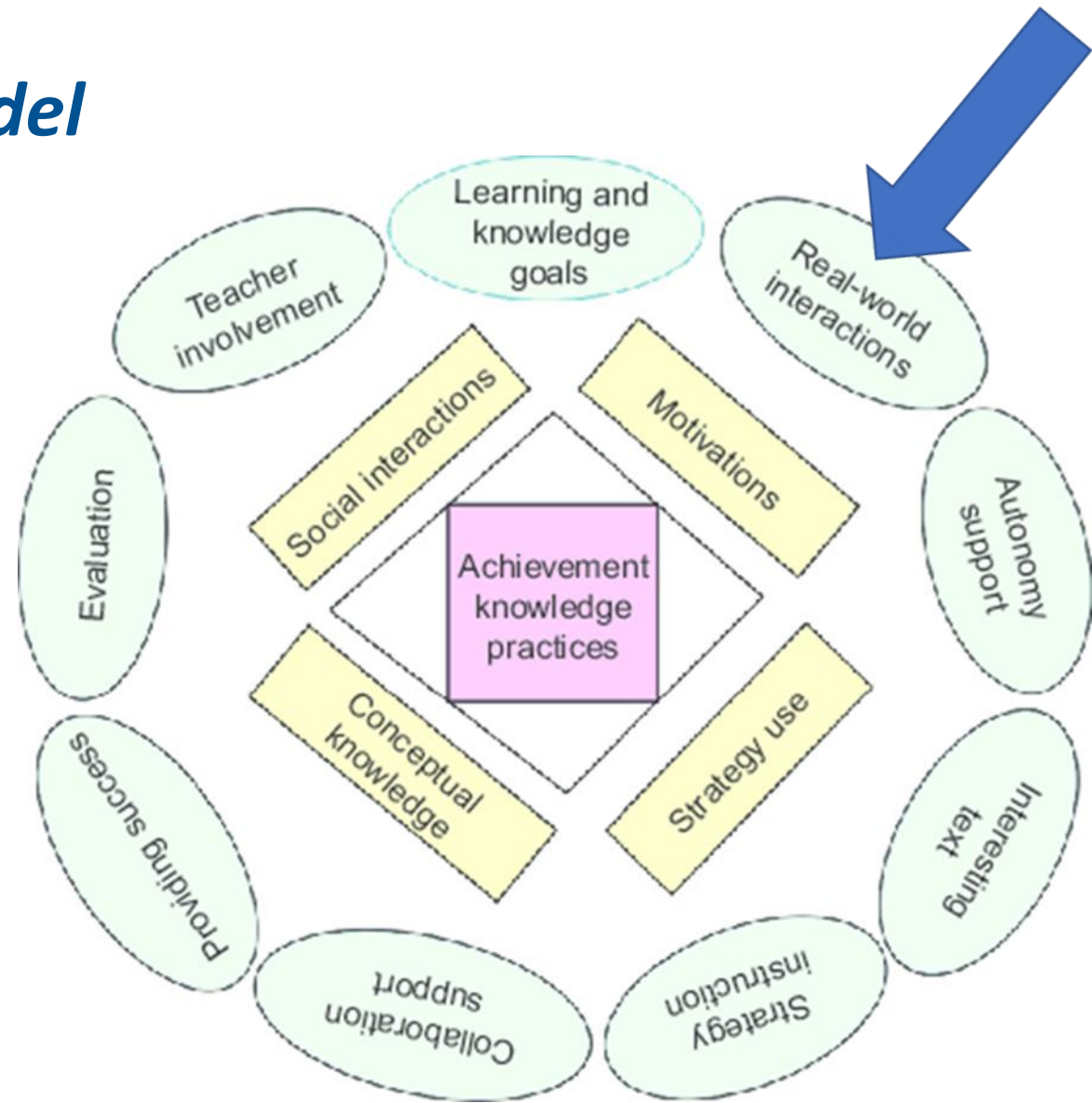
Annie M.G. Schmidt
Ik wil alles wat niet mag
Met prenten van Harrie Geelen
QUERIDO

©Fiep Amsterdam bv, Fiep Westendorp Illustrations

Reading engagement model

Reading engagement model
(Guthrie & Wigfield, 2000)

Interactie met de 'wereld'

- Zintuiglijke ervaringen: zien, horen, voelen, proeven, ruiken
- Onderzoeksactiviteiten: observeren, experimenteren, meten

Dragen bij aan:

- Intrinsieke motivatie: betrokkenheid, vragen stellen, verbazing etc

→ Motiverende context voor lees- en schrijftaken

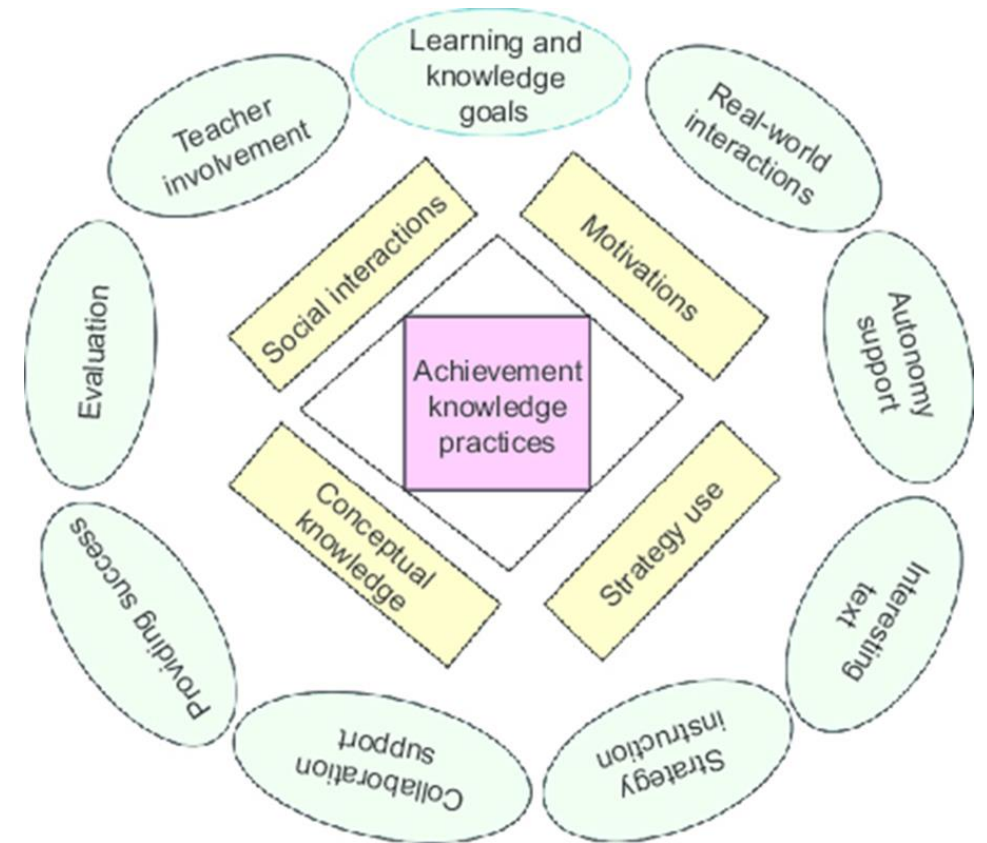

Welke mogelijkheden of meerwaarde bieden *real-world interactions* voor lees- en schrijfonderwijs?

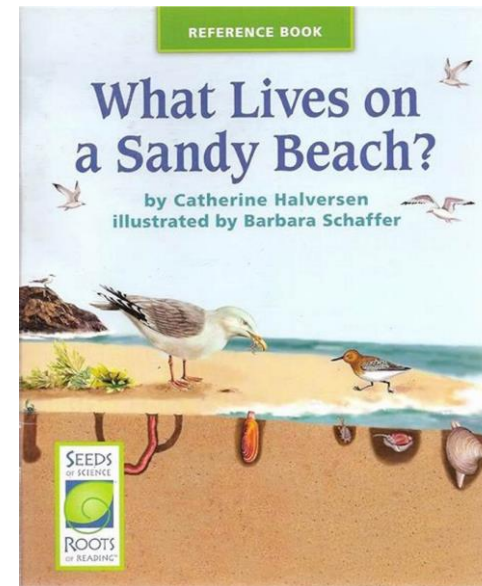
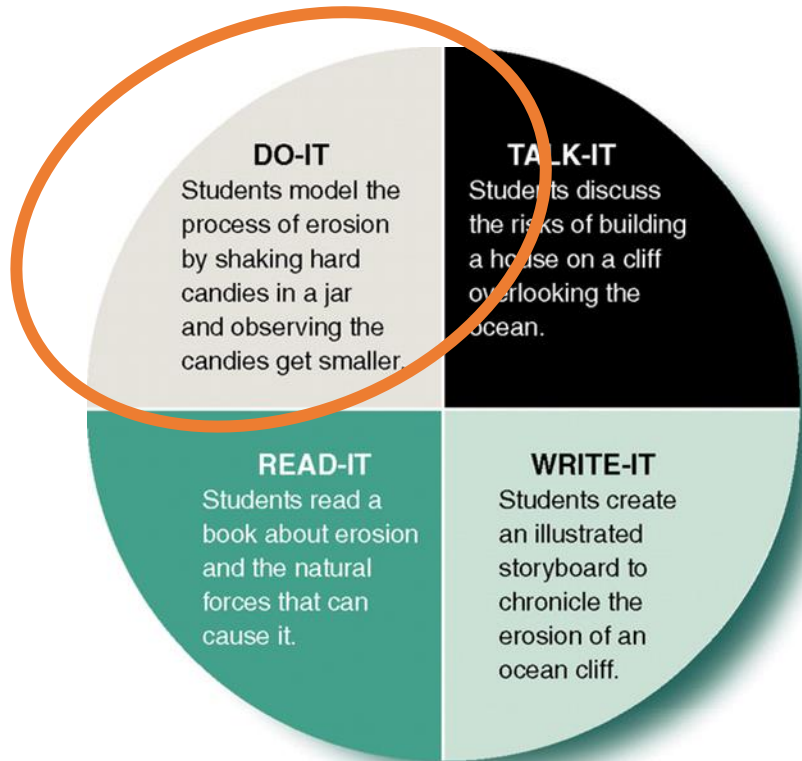
Concept Oriented Reading Instruction

- *Thematische aanpak*
- *Gericht op kennis*
- *Hands-on ervaringen*
- *Verscheidenheid aan teksten*
- *Leerlingen stellen zelf vragen → autonomie*
- *Strategie instructie*
- *Samenwerken*

Reading engagement model
(Guthrie & Wigfield, 2000)

Seeds of Science roots of reading

Effecten van beide aanpakken

	CORI	Seeds of Science Roots of Reading
Scores op vakinhoudelijke kennis en vaardigheden	+	+
Leesvaardigheid	+	0
Vocabulaire		+
Leesmotivatie	+	

(Gresnigt et al., 2014)

FLINT: Functioneel Lezen in Natuur- en Techniekonderwijs

Lees- en schrijfonderwijs integreren met natuur- en techniekonderwijs

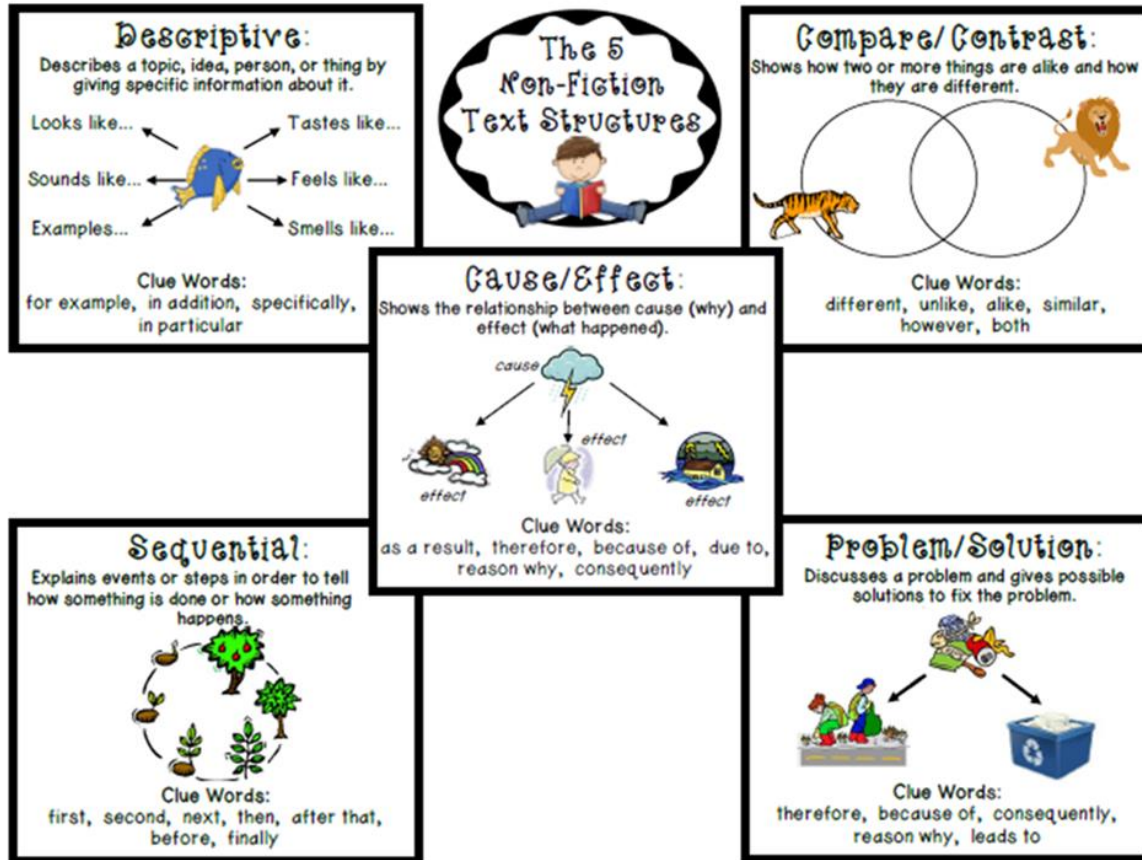
Focus op het aanleren van kennis over tekststructuren

Vijf belangrijke structuren: beschrijving, chronologie, vergelijking, oorzaak-gevolg, problem-oplossing

Functioneel Lezen in Natuur- en Techniekonderwijs

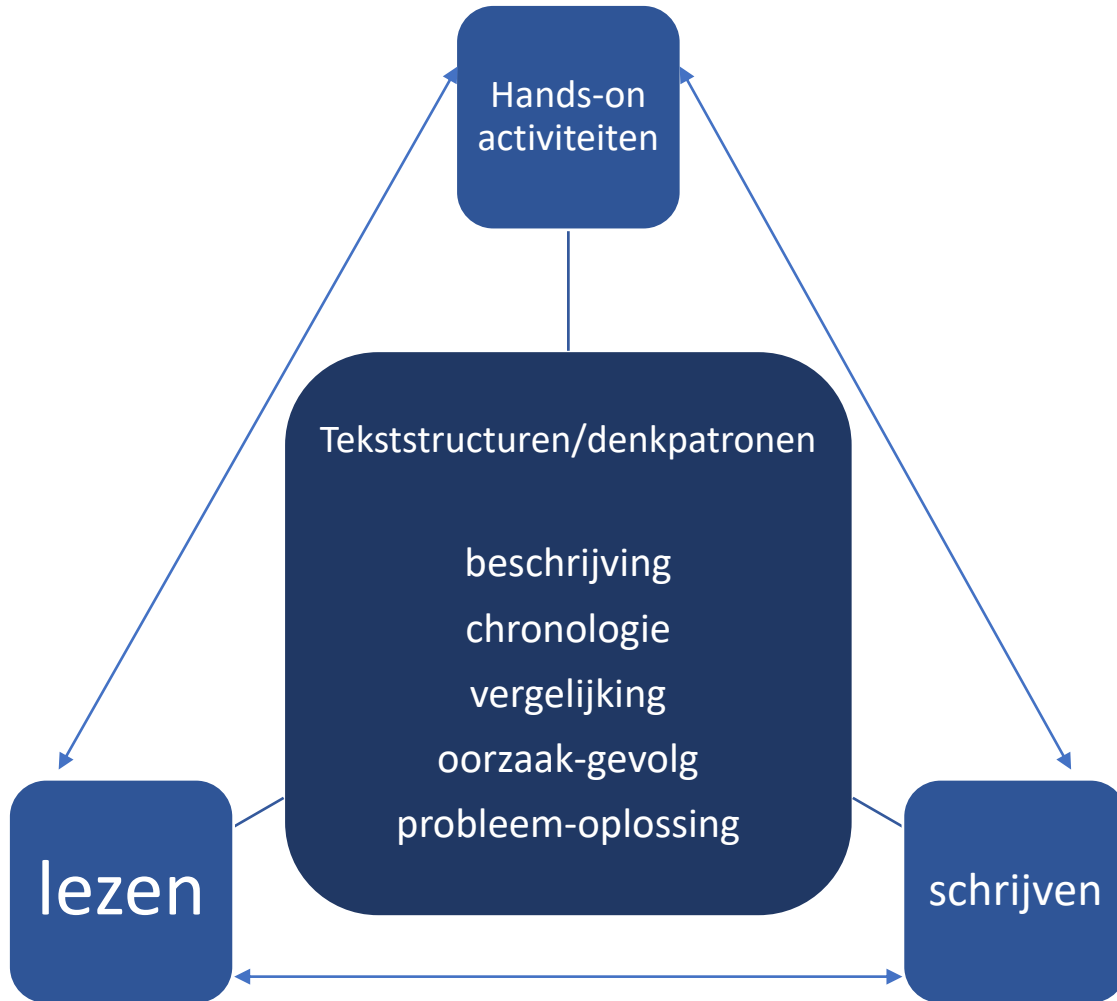
Tekststructuren en denkwijzen

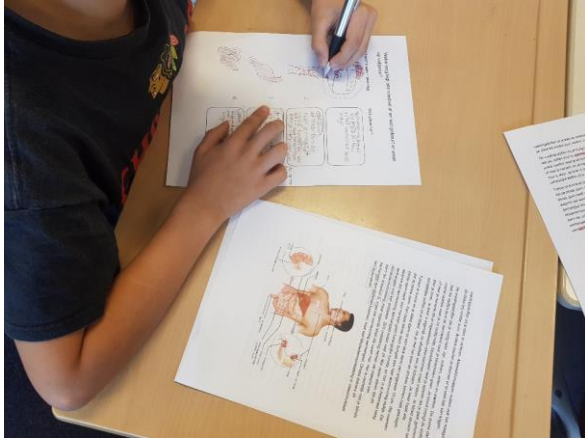
Leerplankader Wetenschap & Technologie in het basisonderwijs

<i>Eigenschappen van het kind</i>	
1. Denken in oorzaak en gevolg (causaal)	
De leerling kan denken en redeneren in termen van oorzaak en gevolg.	Zoekt naar verklaringen voor een verschijnsel, proces of gebeurtenis en redeneert in termen van: 'als.....(oorzaak = waargenomen verschijnsel, onderdeel van een proces of gebeurtenis), dan.... (gevolg = waargenomen effect).
2. Denken in continuïteit en verandering	
De leerling kan denken en redeneren in termen van continuïteit en verandering.	Onderzoekt of observeert gedurende een bepaalde tijd een proces, gebeurtenis of situatie en vergelijkt veranderingen die zijn opgetreden en/of er dingen hetzelfde zijn gebleven.
5. Denken in patronen	
De leerling kan informatie/gegevens ordenen en waar relevant patronen herkennen.	Zoekt voorwerpen, (onderdelen van) organismen met overeenkomstige kenmerken of vergelijkbare verschijnselen bij elkaar.

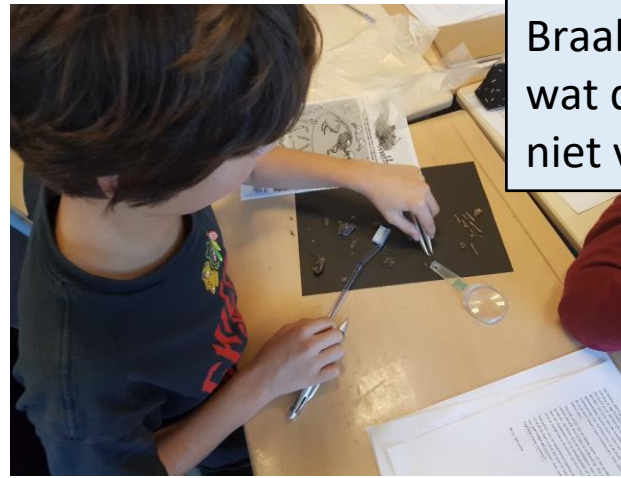
(Van Graft & Klein Tank, 2018)

Thema: spijsvertering

Tekst lezen over de spijsvertering van de mens en samenvatten in een schema → chronologie

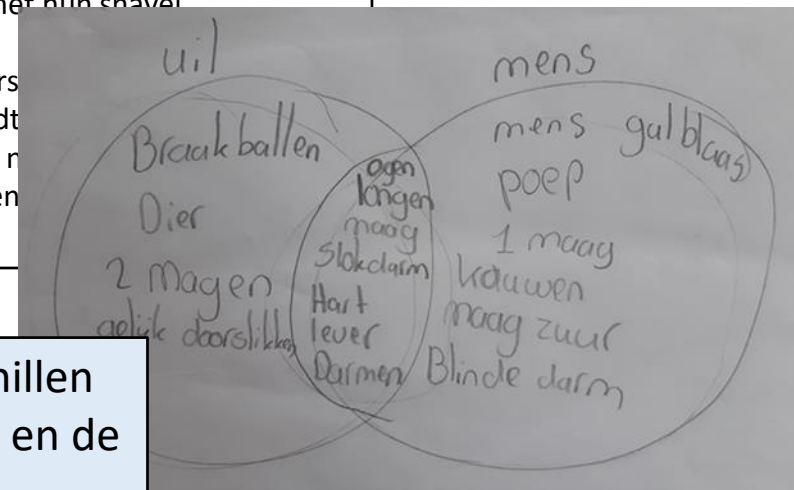
Braakballen pluizen: ontdekken wat de uil eet en welke delen er niet verteren

De ene braakbal is de andere niet

Bij braakballen denken we meestal aan uilen. Niet wel uilenballen genoemd. Uilen zijn echter niet produceren. Ook roofvogels doen de van braakballen anders bij

Uilen en roofvogels waarop ze hun vo één keer door. Roofvogels en konijnen. De manier kapot en krijgen daar ze trekken hun prooi met hun snavel Nadat een roofvogel een soort opslagkamer waar het voedsel al een beetje verteerd wordt zijn hals strekt, gaat er een klein deel van het voedsel vanuit de krop naar de maag. Bij uilen gaat dit proces anders. Uilen hebben namelijk geen krop. Bij hen dus gelijk in de maag terecht.

Tekst lezen over de verschillen tussen braakballen bij uilen en bij roofvogels. Vervolgens zelf een vergelijking maken tussen de spijsvertering bij de mens en bij de uil.

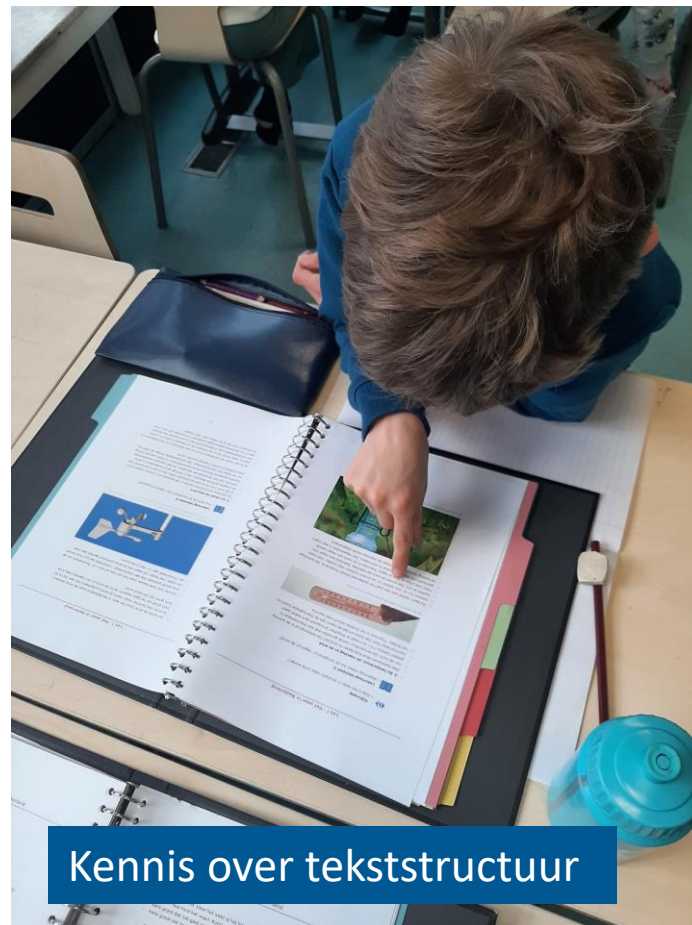
Tekst schrijven over de verschillen in spijsvertering tussen de uil en de mens

Enkele bevindingen uit de FLINT studie

- De combinatie van hands-on activiteiten met lezen en schrijven leidde tot grote betrokkenheid
- Hands-on activiteiten hoeven niet ingewikkeld te zijn of veel tijd te kosten
- Het is belangrijk om goed na te denken over de balans tussen onderzoekend leren en expliciete instructie

In de praktijk

Motiverende en betekenisvolle teksten

Kennis over tekststructuur

Praten over teksten

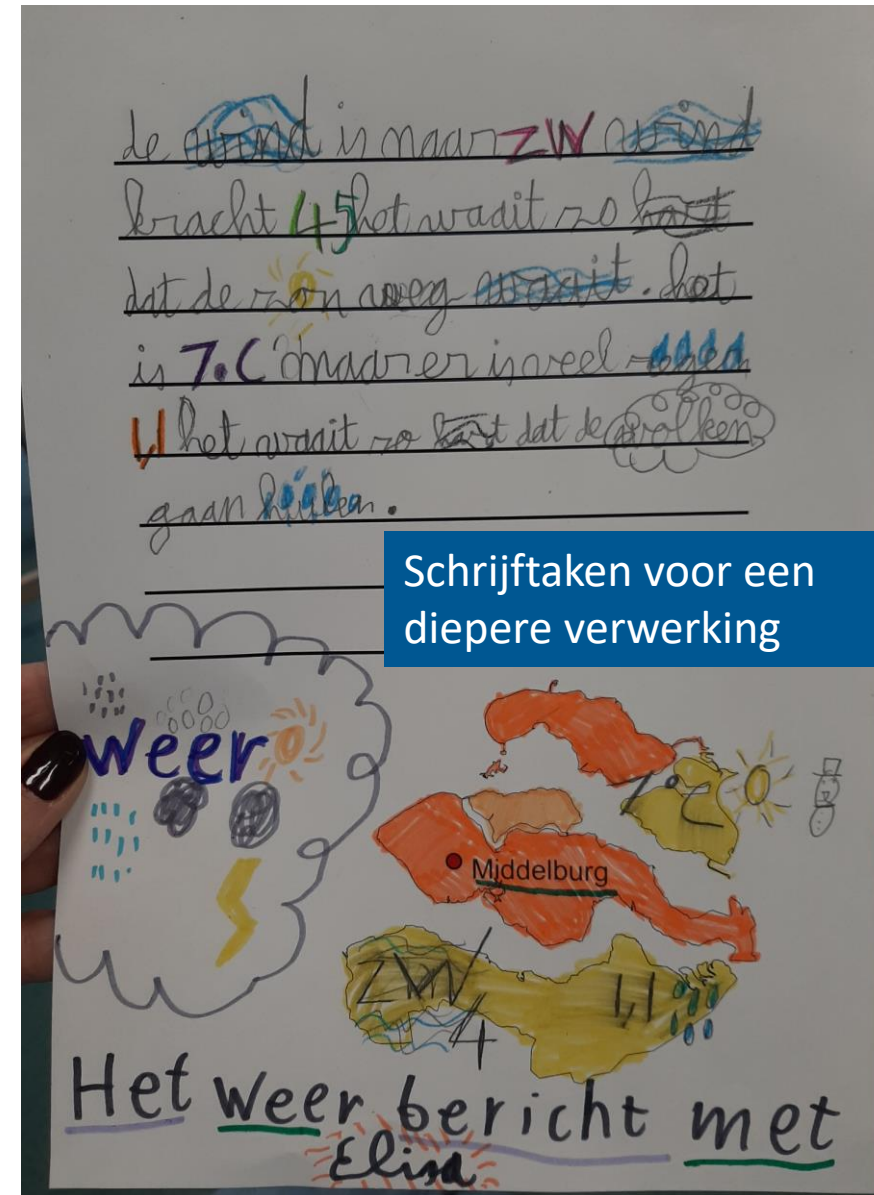
Integratie lezen en schrijven

Leefwereld en Leeswereld gecombineerd

Hands-on activiteiten

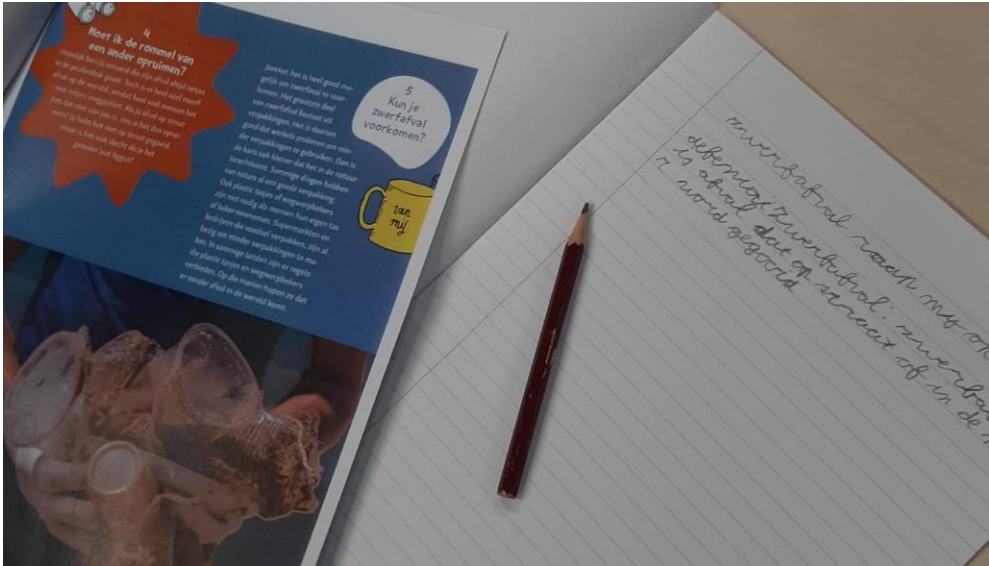
Schrijftaken voor een diepere verwerking

Betekenisvol in eigen
leefwereld

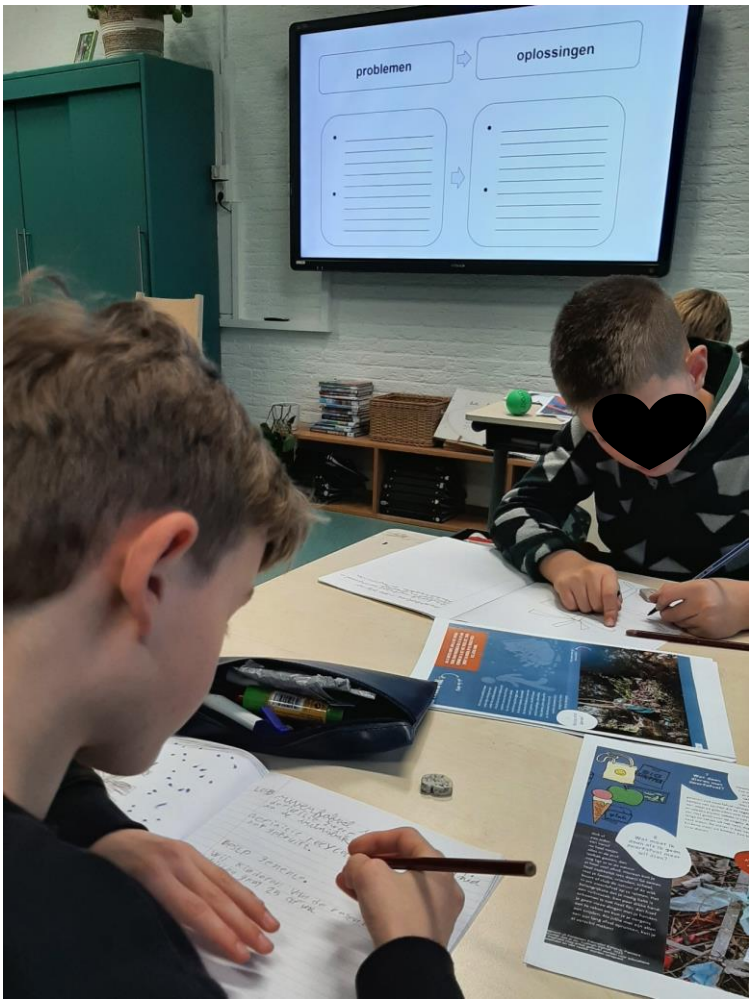
Achtergrondkennis op
doen

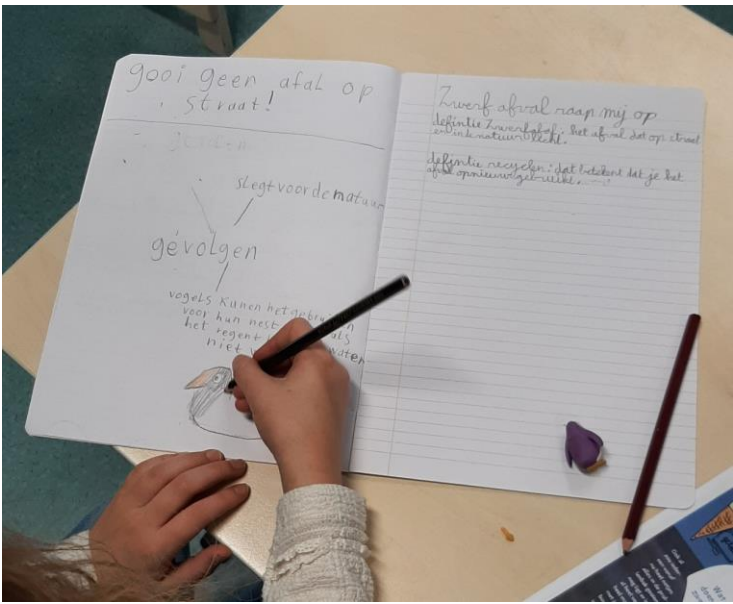

Motiverende en betekenisvolle teksten

Praten over teksten

Graphic Organizer passend bij de tekststructuur

Een motiverende schrijftaak voor een diepere verwerking

Opbouw in tekstsets

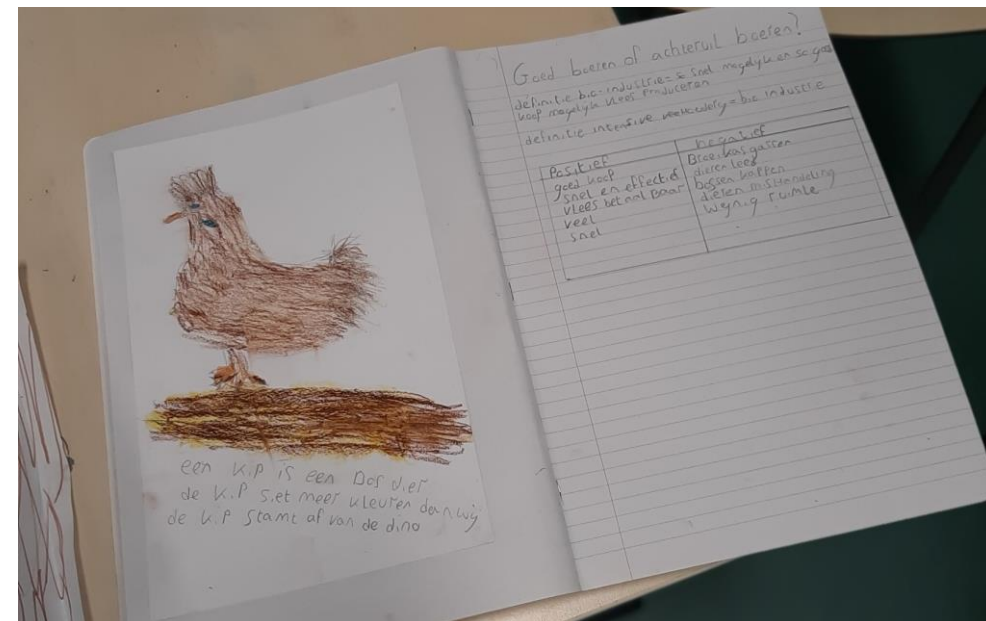
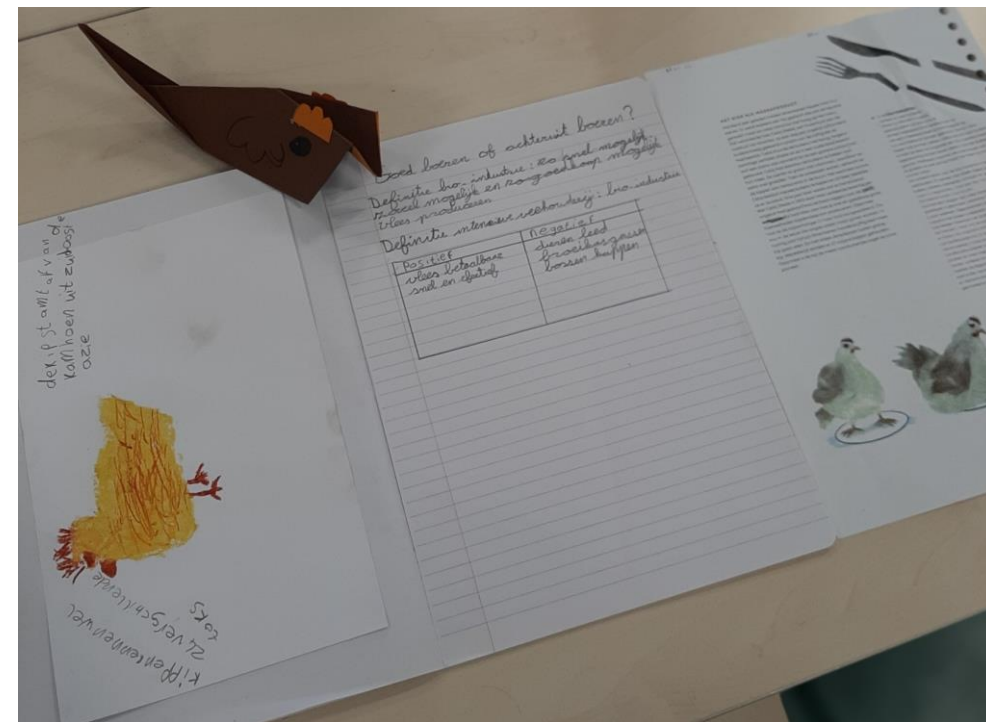
Achtergrondkennis

Gevarieerd aanbod van rijke teksten

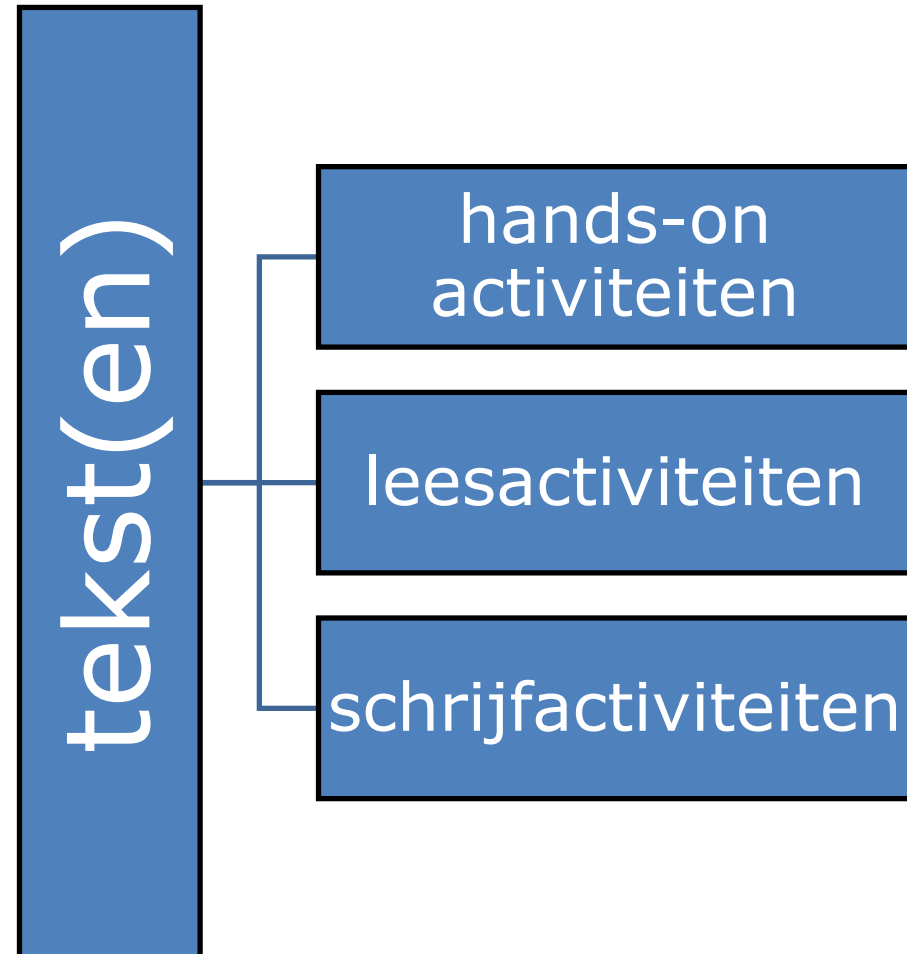
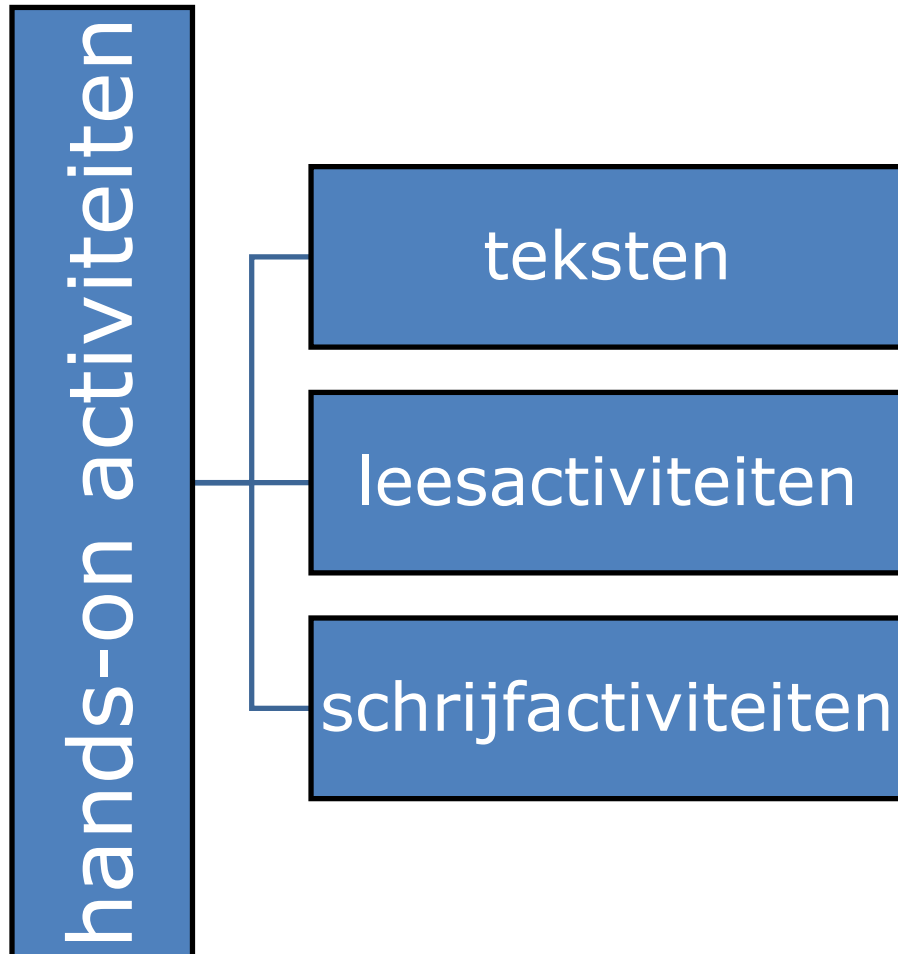
Praten over dilemma's

Aantekeningen bij het gelezene

Het echte materiaal of in dit geval de kip in de klas

Wat doe je eerst?

Lezen over je eigen woonplaats of provincie

Het Kerkplein vóór de Tweede Wereldoorlog. Het kerkepark ziet er weelderig uit, de boompjes zijn nog klein. De afscheiding van het park bestaat uit een degelijk, ongeveer twee meter hoog ijzeren hek. In 1949 is het hek vervangen door het lage muurtje zoals dit er nu staat. Het vierkante pand in het centrum van de foto, deels verscholen achter de beplanting, is de pastorie (nu Bas en Mar de Jager woninginrichting). Het is het geboortehuis van Annie M.G. Schmidt.

Krantenbanken

Grootse herdenking in **Kapelle** van gesneuvelde Fransen

*Talrijke hoge autoriteiten wonen
plechtigheid op begraafplaats bij*

Minister-president en minister van Oorlog vertegenwoordigen Nederlandse regering.

De opening op de voor Zuid-Beveland zo gedenkwaardige 16e Mei 1950 van de algemene Franse begraafplaats te **Kapelle** en de onthulling van het daarop geplaatste monument ter ering van de 234 Franse militairen, die 10 jaar geleden in de strijd tegen de Duitsers in ons land sneuvelden, zal een gebeurtenis worden, zoals Zeeland slechts zelden heeft beleefd. De minister-president, mr. W. Drees, de minister van Oorlog, dr. W. Schokking, de Hoge Commissaris de heer Roem, de generale staven van Frankrijk en Nederland, 36 ambassadeurs, gezanten en militaire attaché's, de opperbevelhebber van de Nederlandse strijdkrachten in 1940, generaal b.d. H. G. Winkelman, oud-minister-president prof. mr. P. S. Gerbrandy, de voorzitter der Tweede Kamer, dr. L. G. Kortenhorst, de Commissarissen der Koningin in Noord-Brabant en Zeeland en vele andere hoge autoriteiten zullen deze plechtigheid bijwonen.

De genodigden komen om 2,30 uur tezamen in de veulingsgebouwen, waar de burgemeester van **Kapelle**, de heer H. G. v. Suylekom, namens zijn gemeente een welkomstwoord spreekt. Onder klokgelui begeeft de stoet zich om 2,50 uur te voet naar de begraafplaats, voorafgegaan door 130 kransdragers en -draagsters; meisjes en jongens, in wit en wit-waars gekleed, uit **Kapelle**, Biezeline en Schore.

Honderd Franse parachutisten, die Maandagmiddag boven 't vliegveld Woensdrecht uitgegooid worden, 's nachts gkazerneerd worden in Roosendaal en Dinsdagmorgen naar **Kapelle** komen, vormen, aan-

gevuld met Nederlandse militairen, de erwacht op de begraafplaats.

Daar wordt een inleidende rede gehouden door de bevelhebber van het 3e militaire gewest, generaal-majoor J. A. A. Sitsen, waarna minister Schokking spreekt. Hierop volgt koraalmuziek (de muziek op de begraafplaats wordt ten gehore gebracht door een 80 man sterk Frans militair korps uit Rijssel en het muziekkorps van de Stoottroepen uit Den Bosch), waarna ds. M. Jospin, Waals predikant te Haarlem, namens „Le souvenir Français" het woord voert.

ONTHULLING MONUMENT.

Nadat dan opnieuw koraalmuziek

heeft geklonken, onthullen de ambassadeur van Frankrijk en de minister van oud-strijders van dat land het monument. Het Franse volkslied zal klinken, waarna een van de oud-strijders een kort dankwoord spreekt en een Franse generaal militairen decoraties op de borst speldt. Met een honderdtal kransleggingen en „the last post" wordt de plechtigheid besloten.

De genodigden begeven zich weer naar de veulingsgebouwen, waar de gemeente **Kapelle** een ontvangst inricht. Veertig meisjes in Zeeuwse klederdracht zullen de gasten bedienen.

De Wereldomroep, de V.A.R.A. en de K.R.O. zullen radio-uitzendingen van de plechtigheid verzorgen, terwijl Polygoon-Profilitt en het Franse journaal Eclair filmopnamen zullen maken.

DEFILÉ VAN DE BURGERIJ.

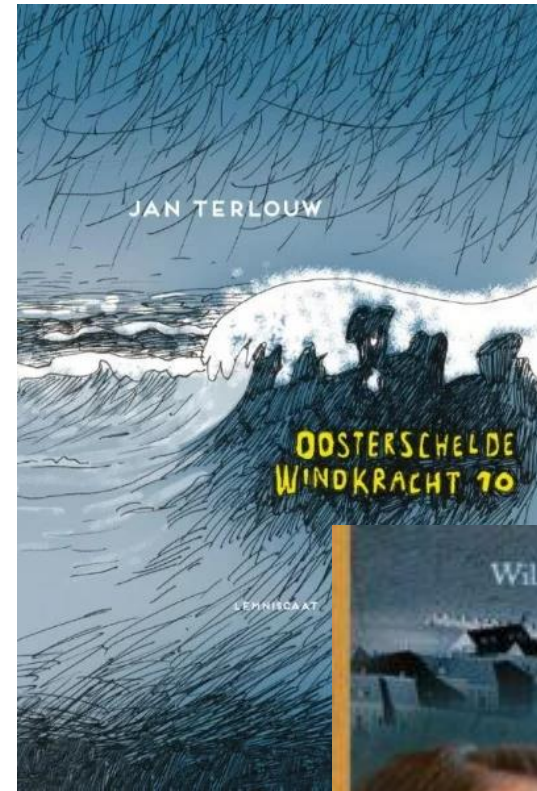
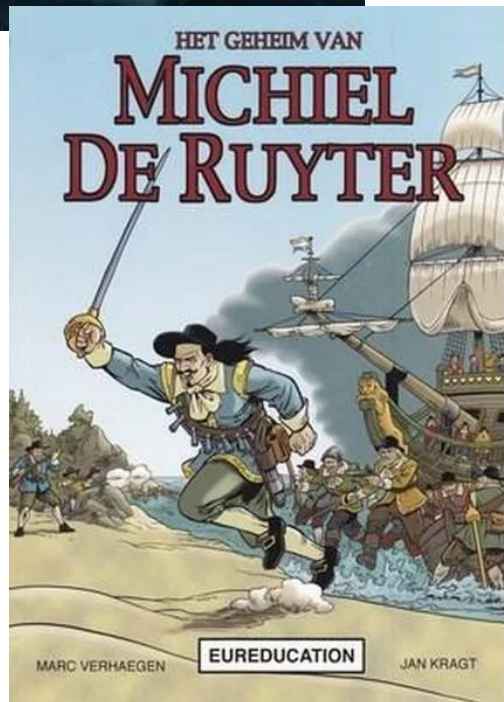
Indien de bezoekers zich houden aan de aanwijzingen van de Rijkspolitie, die op tal van plaatsen de richting zal aangeven en die uitgebreide voorzorgsmaatregelen heeft getroffen, zullen zij zonder moeite te bestemder plaatse arriveren. Voor de auto's van de genodigden is er achter de veulingsgebouwen een parkeerterrein; de wagens van de andere bezoekers dienen in de dorpsstraten geparkeerd te worden.

(vervolg op pagina 2)

**Schenners van Joodse graven
gearresteerd.**

De Duitse politie heeft twee jonge lieden van 18 en 21 jaar oud gearresteerd wegens het schenden van drie Joodse graven op het Joodse kerkhof te Würzburg in Zuid-Duitsland.

Beide jongelieden beweerden, dat zij dronken geweest waren,

Positief roddelen

Bespreek met iemand in de rij voor of achter je ideeën of tips voor het inzetten van *real-world interactions* in je lesonderwijs.

Deel iets met de groep wat je van iemand anders hebt gehoord.

Referenties

- Gresnigt, R., Taconis, R., Van Keulen, H., Gravemeijer, K., & Baartman, L. (2014). Promoting science and technology in primary education: A review of integrated curricula. *Studies in Science Education*, 50(1), 47-84. [https://doi: 10.1080/03057267.2013.87769](https://doi.org/10.1080/03057267.2013.87769)
- Guthrie, J. T., & Wigfield, A. (2000). Engagement and motivation in reading. In M. L. Kamil, P. B. Mosenthal, P. D. Pearson, & R. Barr (Red.), *Handbook of reading research* (pp. 403- 424). Erlbaum
- Kooiker-den Boer, H. S. (2024). Door lezen de wereld ontdekken: Natuur & Techniek als functionele context voor tekststructuuronderwijs. Dissertatie Universiteit Utrecht. [Publicatie Online :: Hilde Kooiker -den Boer](#)
- Van Graft, M., & Klein Tank, M, (2018) *Wetenschap & technologie in het basis- en speciaal onderwijs: Richtinggevend leerplankader bij het leergebied Oriëntatie op jezelf en de wereld* (2e gewijzigde druk). SLO.